

Naar Integraal ouderenbeleid voor de komende bestuursperiode

Gespreksnotitie Kenniskring Wonen en zorg; Stadsdorpen Amsterdam 2.0

Aan de stedelijke bestuurders!

Veel Amsterdamse stadsdorpen spannen zich al jaren in voor het vinden van oplossingen voor het langer zelfstandig in hun buurt en in hun woning kunnen blijven wonen van ouderen. Dat is nodig omdat ouderen tegen veel knelpunten en belemmeringen aanlopen, terwijl de diverse 'loketten' waartoe zij zich moeten wenden voor oplossingen, zowel onduidelijk als versnipperd zijn en bovendien verkokerd georganiseerd. Met andere woorden: het ene 'loket' heeft geen idee wat het andere doet of kan, waardoor integrale oplossingen uitblijven.

Deze notitie beschrijft welke knelpunten wij op dat gebied signaleren. Het belangrijkste knelpunt is wellicht dat het in de stad ontbreekt aan integraal beleid (in casu de verbinding tussen wonen, zorg en ontmoeting). Wij vinden dan ook dat er in de komende bestuursperiode veel meer aandacht moet komen voor samenhangende oplossingen. Bij het formuleren van die oplossingen lijkt het ons essentieel dat de diverse bewonersgroepen, zoals stadsdorpen, als ervaringsdeskundigen een concrete rol gaan spelen. Geheel conform de gedachte van de participatiesamenleving.

Zowel in relatieve als absolute zin neemt het aantal Amsterdamse ouderen de komende jaren sterk toe. Als er geen goede, structurele oplossingen komen die het mogelijk maken dat senioren in hun eigen buurt oud kunnen worden zonder hun levensstijl ingrijpend te hoeven aan te passen en waarbij ze gesteund blijven door hun sociale netwerken, zal dat leiden tot hoge maatschappelijke kosten. De samenwerkende stadsdorpen in de Kenniskring willen bijdragen aan structurele oplossingen die een aanzienlijk deel van de problemen kunnen verminderen. Ook vinden wij dat de oplossingen op maat moeten zijn, omdat de problemen in de hele stad bestaan maar steeds weer anders van aard zijn. De kennis die stadsdorpen in hun eigen buurt hebben lijkt ons daarvoor van onschatbare waarde. (Zie voor een beschrijving van Stadsdorpen en de Kenniskring Zorg en Wonen: de bijlage.)

De Stadsdorpen en de Kenniskring Zorg en Wonen

Binnen de Kenniskring Zorg en Wonen werkt een aantal Stadsdorpen samen om te proberen te voorkomen dat de stadsdorpen zelf steeds opnieuw het wiel moeten uitvinden en omdat veel zaken buurtoverstijgend zijn. Hoewel de Kenniskring nadrukkelijk geen overkoepelend orgaan of spreekbuis is van de stadsdorpen, zorgt de kenniskring dat alle stadsdorpen geïnformeerd en betrokken worden. De Kenniskring is bereid vanuit de gezamenlijke kennis uit de stadsdorpen betrokken te worden bij ontwikkelingen op het gebied van wonen en zorg van ouderen in de stad, als het gaat om zaken die alle stadsdorpen raken. Vanuit bovenstaande rol van de Kenniskring zoeken wij ook nadrukkelijk de dialoog met beslissers binnen de gemeente, wijktafels, de zorgverzekeraars, woningcorporaties, beleggers en anderen, evenals dat op projectniveau gebeurt door de stadsdorpen in hun respectievelijke buurten. Andersom worden de stadsdorpen en de Kenniskring ook door de partners in de stad steeds vaker benaderd om actief mee te denken in projecten en overige ontwikkelingen, bijvoorbeeld binnen een project als Age Friendly City. We denken dat de inbreng vanuit stadsdorpen in de diverse gremia voor breder onderbouwd en gedragen beleid zorgt, waarbij de problemen uit de buurten centraler komen te staan bij het ontwerpen van oplossingen, terwijl er tegelijk stedelijk beleid wordt ontwikkeld om dit mogelijk te maken.

Ouderen in de stad in 4 thema's

Dat de vergrijzing vraagt om een samenhangende aanpak die direct aansluit bij de problemen waar ouderen tegenaan lopen lijkt evident, maar is vanwege de verkokerde beleidsvelden in Amsterdam zeer lastig te realiseren. Toch zijn wij van mening dat daarop moet worden ingezet. En een integrale aanpak start met integrale kennis. Het betrekken van buurtnetwerken zoals stadsdorpen voor het vergaren van die kennis is daarbij essentieel.

Wij hebben onze inbreng in 4 belangrijke thema's ondergebracht die in samenhang moeten worden aangepakt om veel beter te kunnen inspelen op de diverse onderliggende maatschappelijke problematieken:

1. De Woning
2. De Buurt
3. De Zorg
4. Innovatie en digitalisering

Thema 1 De woning

Ouderen wonen ook de komende jaren 'ongeschikt', vanwege structurele tekorten in bepaalde deelmarkten. Dit geldt zowel voor bepaalde categorieën woningen, voor bepaalde prijsklassen, voor bepaalde (geclusterde) woonvormen, als ook vaak voor grote concentraties ongeschikte woningen in bepaalde wijken. De markt functioneert met name in 'vrije' woningmarksegmenten onvoldoende, terwijl ook daar vaak ouderen 'ongeschikt' wonen; ouderen die lang niet allemaal over mogelijkheden of middelen beschikken om zelf hun situatie te veranderen of te verbeteren. De gemeente maakt helaas alleen beleid voor de categorie sociale huur, en dan ook nog alleen de categorie sociale huur in bezit van woningcorporaties, terwijl deze problemen in alle marktsegmenten spelen. Dat is voor de gemeente wel makkelijk, want het overleg met de woningcorporaties is prettig gereguleerd en geïnstitutionaliseerd, maar door zich hiertoe te beperken sluit de gemeente de ogen voor problemen die ouderen hebben die niet in een corporatiewoning wonen en boekt zij geen maatschappelijke winst (ouderen uit grote woningen, 'lostrekken' woningmarkt).

Een tussenvorm tussen wonen en verpleging is in iedere buurt gewenst. Helaas is de afgelopen jaren veel maatschappelijk vastgoed, waaronder locaties van voormalige verzorgingshuizen, herbestemd voor commerciële doeleinden; die krijg je niet meer terug. Amsterdam loopt achter bij het organiseren van een typologische diversiteit van tussenvormen tussen individueel zelfstandig wonen en verpleeghuizen die past bij de diverse behoeften in de stad. Landelijk vindt bijvoorbeeld al op grotere schaal transformatie plaats van de 'ouderwetse' verzorgingshuizen, waarbij veelal samen met de buurt lokaal maatwerk wordt gepleegd. Dit leidt tot spannende invullingen op velerlei gebied, met veel lokale inbreng, zowel professioneel als op vrijwillige basis. Het draait daarbij vaak om wonen met allerlei (ook onderlinge) diensten, met alleen zorg naar behoefte van de zorgvrager, in moderne zelfstandige appartementen. Er zijn Amsterdam maar enkele ontwikkelingen op dit gebied, versnelling heeft daarom prioriteit. Zodat er in iedere buurt tussenvormen komen en/of blijven, voor alle inkomensgroepen, ook voor een zorgvraag die kleiner is dan voor verpleeghuis nodig is. Om in een veilige en gezellige geclusterde tussenvorm te wonen. Stadsdorpen kunnen niet alleen goed participeren bij de realisatie van dergelijke tussenvormen, maar zijn goed in staat om de buurt actief te blijven betrekken in de periode erna.

Het realiseren van woonvormen met een mix aan sociale huur-, vrije sectorhuur- en koopwoningen lijkt schier onmogelijk. Er zijn veel voorbeelden van gemeenten die aan toekomstbestendige woonvormen voor ouderen veel prioriteit geven en daartoe veel bestaande schotten slechten. Zoals het schot tussen sociale huur, vrije sector huur en koop. Of het schot tussen ruimtelijke ordening, wonen, en zorg en welzijn. Ook faciliteren deze gemeenten nieuwe projecten en initiatieven niet alleen actief, ze nemen er ook vaak het initiatief voor. Amsterdam doet dat allemaal niet, waardoor initiatieven van groepen bewoners in de knop sterven, omdat niet door het woud aan loketten te komen is (gemeentelijke afdelingen zijn vaak zelf niet gewend om samen te werken en kennen elkaar ook niet), en omdat ouderen bijna nergens prioriteit hebben. Wij vinden dat goede voorbeelden actief moeten worden opgezocht en samen met de betrokkenen vertaald moeten worden naar een Amsterdamse aanpak. In de dichtgetimmerde en hokkerige structuur van de lokale woningmarkt is het nodig dat dit thema vanwege hoge maatschappelijke opbrengsten meer prioriteit krijgt. Kijk daarom naar de vele initiatieven van (soms heel diverse) ouderen die op basis van dezelfde leefstijl geclusterd willen wonen (wat kan leiden tot minder zorg en welzijnskosten en bijvoorbeeld voor het felbegeerde vrijkomen van grotere woningen voor gezinnen). Flexibiliteit als met het inkomen meebewegende huurprijzen, coöptatieregelingen, zelfbeheerarrangementen, enzovoorts, worden nu vaak te lastig gevonden.

Evaluatie van bestaande verhuisregelingen verdient aanbeveling. Ze bestaan soms al tientallen jaren, maar lijken nooit te werken. Zijn ze te beperkt van omvang? Wordt het beleid onvoldoende gedragen door uitvoerders? Komen er te weinig woningen vrij om meters te maken? Dit geldt voor zowel de Wooncoach, Van Groot naar Beter als Van Hoog naar Laag. Op basis van deze evaluaties moet worden gekeken of deze regelingen kunnen worden verbeterd, en ook uitgebreid naar 1) de sociale huurwoningen van private huiseigenaren, 2) de vrije huursector. Wij willen daarover vanuit onze praktijkervaring meepraten.

Erkend moet worden dat ook ouderen met een laag inkomen met een koopwoning ondersteuning verdienen, ook om hogere maatschappelijke kosten te vermijden. Veel ouderen in een ongeschikte koopwoning zouden die best willen aanpassen, maar hebben daar vaak het geld niet voor. Hun inkomen is laag en hun vermogen zit in de stenen. Dit leidt tot onnodige valincidenten en verhuizingen naar verpleeghuizen. Landelijk worden regelingen ontworpen die het voor huiseigenaren mogelijk maken (bijvoorbeeld tegen laagrentende leningen, of speciale hypotheekvormen) hun woning aan te passen. Deze regelingen lopen via de gemeenten. Amsterdam doet daar tot nog toe niet of nauwelijks aan mee.

De nieuwe wijken van Amsterdam bieden kansen voor woningprojecten voor ouderen die er in de oude stad onvoldoende zijn. In “Groei van de stad” bespreken professionals op basis van kengetallen de voorzieningen. Bewonersgroepen doen daar vooralsnog niet mee. Verder blijkt uit de ervaringen met de eerste fase van IJburg “Wijk zonder scheidslijnen” dat er vooraf juist netwerken van potentiële verhuizende ouderen moeten worden gevormd als je ouderen wilt verleiden om te verhuizen. Wel moeten de juiste voorzieningen in deze nieuwe buurten tijdig aanwezig zijn. Stadsdorpen kunnen helpen bij de voorlichting over dergelijke mogelijkheden en ook de verhuizingen van ouderen vanuit de huidige buurten helpen voorbereiden.

Thema 2 De Buurt

Toegankelijkheid van de openbare ruimte staat onder druk, vooral in de toeristische gebieden. Maar ook elders is de openbare ruimte structureel onvoldoende toegankelijk. In enkele gebieden is een schouw gehouden. Dit bracht verwachtingen en beloften met zich mee. Maar nadat de nodige rapporten met aanbevelingen zijn verschenen is hierover niets meer vernomen. Het vergt nogal wat.

En dan niet alleen transparant monitoren, met een goede website waarop de resultaten zichtbaar worden, maar het consequent plegen van daadwerkelijke ingrepen (zowel in de fysieke ruimte als door daadwerkelijk toezicht). Ouderen zijn over het algemeen gebaat bij maatregelen die de voetganger en de gebruiker van het openbaar vervoer voorop stellen. Door hier rigoureuus voor te kiezen worden niet alleen ouderen, maar ook talloze andere minder mobiele gebruikers en ouders met kinderen een stuk gelukkiger.

Er is te weinig aandacht voor buurtgericht verhuizen. Daardoor kan je dichter bij de vrienden en bekenden gaan wonen. Je kunt dan nog steeds je sociale netwerk inschakelen als dat nodig wordt. De gedachte is soms dat de hele woningmarktregio verhuizen mogelijk moet zijn zonder onderscheid voor buurtgenoten. Geschikte ouderenhuisvesting gaat vaak niet om de fysieke component maar veelal om de zachte sociale kant. Veel dure welzijnsdiensten en zorg wordt voorkomen als er meer mogelijkheden zijn voor wonen 'met zicht op elkaar' en onderlinge dienstverlening.

Stadsdorpen krijgen te maken met vragen van en signalen over bewoners/leden die tussen wal en schip vallen. 'Welzijn' lukt het niet om mensen zonder sociale nabijheid te bereiken en de buurtnetwerken lijken dan aantrekkelijk. In buurtnetwerken als stadsdorpen kan men elkaar een beetje in de gaten houden en in ieder geval signaleren als er iets opvallends gebeurt. Maar stadsdorpen zijn natuurlijk niet gericht op het zelf professioneel in actie komen als er iets mis is. Sommige stadsdorpen trachten dit op te lossen door zogenaamde 'spillen' te introduceren. Dat zijn, afhankelijk van de gekozen aanpak, (voormalige) professionals of burgers met een aanvullende training die geworteld zijn in de wijk. Zij leggen daardoor makkelijker contact met buurtbewoners en kunnen hen begeleiden naar een passende oplossing. Hiervoor bestaan echter geen gemeentelijke budgetten.

Er zijn onvoldoende diverse en betaalbare vaste en/ of flexibele ontmoetingsplekken met regie van de bewoners op loopafstand van oudere bewoners. Het gaat om plekken met een laagdrempelige 'inloopfunctie', waar de oudere buurtbewoners elkaar makkelijk kunnen ontmoeten voor een praatje of voor een periodiek georganiseerde kop koffie of een activiteit. Dit met de bedoeling dat men elkaar blijft 'kennen' in de buurt. Vooral in de buurten waar die mogelijkheid elders is weggefallen, zoals in het centrum waar men in de reguliere horecagelegenheden geen buurtbewoners, maar alleen toeristen tegenkomt, en daar waar buurthuizen zijn wegbezuinigd. Daarnaast gaat het op die ontmoetingsplekken ook om diverse aanvullende functies. Bijvoorbeeld het bespreken van allerlei levensvragen en praktische problemen die samenhangen met het ouder worden en het behouden van de eigen regie. Soms met ondersteuning van deskundigen. Belangrijk is dat ze niet professioneel zijn 'bedacht', op basis van een financieel argument voor de schaal ervan, maar juist zijn gerelateerd aan initiatieven van bewoners, op basis van gesignaleerde en uitgesproken behoeftes in buurten. De stadsdorpen hebben aan de gemeente voorgesteld om in een stedelijke werkgroep algemene voorwaarden voor initiatieven af te spreken en te zorgen voor een beeld van de behoefte en het aanbod per buurt.

Stadsdorpen missen in bepaalde gevallen zelf een betaalbare vaste plek in hun buurt waar ze met hun hele groep regelmatig bijeen kunnen komen. Dat kunnen allerlei tussenvormen zijn tussen formeel en informeel, publiek en privaat en multifunctioneel. Belangrijk is dat er plekken komen om netwerken te kunnen ontwikkelen die 'zelfmanagement' garandeert en de druk op professionals kan ontlasten.

Thema 3 De Zorg

Professionele zorg is zelf nog in transitie en niet altijd effectief/efficiënt georganiseerd. De wijk(zorg)teams kunnen in sommige gevallen zelf de loketten niet vinden en de schotten in de financiering van de zorg zorgen voor veel problemen voor burgers die zorg moeten organiseren. De gemeente zoekt naar een positie van voor burgers niet tastbare wijktafels. De 'naïeve' vraag om nabije zorg van de door iedereen herkenbare ouderwetse 'wijkzuster' wordt daarmee zeker niet beantwoord. Het is dus zoeken naar oplossingen die ondanks structurele personeelstekorten wel kunnen leiden tot een persoonlijke en zichtbare en bovenal effectieve aanpak. Een werkwijze die voor burgers als 'tastbaar' wordt ervaren en hun zelfregie in stand houdt. Wij zetten in op nieuwe invalshoeken, innovaties om dat mogelijk te maken (zie volgende thema).

Er zijn te weinig investeringen in preventie. Ouder worden kun je niet voorkomen. Maar de gemeente kan wel bijdragen aan het vermogen je tijdig, ver voor de pensioenleeftijd, al aan te passen en je eigen regie te voeren in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. Daar kunnen stadsdorpen wel zelf veel aan doen, maar ze kunnen het zeker niet alleen. Stadsdorpen willen bijdragen aan projecten die buurtbewoners binden om samen met professionele ondersteuning aan de fysieke en geestelijke fitheid en gezondheid te werken.

Daarnaast blijken de personeelsprobleem structureel maar er zijn weinig traditionele personele alternatieven. Wat wel kan helpen is om meer flexibiliteit te realiseren. Bijvoorbeeld bij de inzet van eigen middelen om met studenten, spullen en bijvoorbeeld mantelzorgers de zorgvraag in te vullen in combinatie met zorgmiddelen voor burgers. Of te gaan werken met thuishet technologie en meer geclusterd te gaan wonen. In ieder geval betekent het ook dat ouderen hun zorg- en welzijnsbudgetten met meer zelfregie moeten kunnen inzetten. Wij pleiten voor een experimenteeruimte waarin de voordelen worden benut van werkelijk 'vraaggestuurde' zorg binnen de WMO, WLZ en ZVW.

De gemeente heeft ook te maken met schotten in de zorg. WLZ zorg en de ZVW-zorg zitten immers bij de zorgverzekeraars/ zorgkantoren. Dat zit de gewenste integrale aanpak in de weg. Stadsdorpen stellen voor om een brug slaan om de verschillende schotten in de zorg te doorbreken. Burgers zijn daarbij de schakels waarom alles draait. Alle zorgdomeinen kennen immers PGB-achtige constructies waarmee burgers zelf zorg kunnen regelen. De gemeente kan dit ondersteunen. Door PGB's te bundelen kan de dominante van de 'oude' intramurale zorginstellingen zelfs wat gaan verminderen. Zo voorkomen we de afbouw en gebrek aan buurtzorglocaties. Er komt zo ook voldoende aanbod in iedere buurt dat aansluit bij de levensstijl van de bewoners van die wijk.

Thema 4 Innovatie en digitalisering

Nieuwe organisatievormen kunnen de inbreng van burgerinitiatieven versterken en verbeteren. Denk aan coöperaties en andere innovatieve organisatievormen. Wij denken dat de stad daar op middellange termijn als de vergrijzing verder doorzet niet zonder kan. Deze ontwikkeling kan niet afhankelijk zijn van enkele vooruitziende oudere burger-initiatiefnemers. Er is structurele ondersteuning nodig.

Om de zelfregie van burgers te vergroten zijn er nieuwe technologieën in de maak, zoals de Persoonlijke gezondheidsomgeving (PGO). Veelal digitaal en gebaseerd op zelfbeheer van dossiers. Veel burgers zijn daar nog niet op voorbereid. Bij velen, met name ouderen burgers, zijn de digitale vaardigheden te beperkt. Het lukt hen bijvoorbeeld zelfs niet om via de website van de Gemeente de antwoorden op hun zorg- of ondersteuningsvragen te krijgen. Stadsdorpen verzorgen weliswaar

tablet- en smartphonecursussen voor ouderen maar dat is nog onvoldoende. De wetgever wil met ingang van 2019 de zelfregie van zorgvragers veiligstellen met PGO's, maar daarbij is nog niet nagedacht over de problemen die ouderen daarbij zullen ontmoeten. Om de zelfregie van alle burgers in stand te houden en hen niet afhankelijk te laten zijn van hun zorgaanbieder is het van belang dat de gemeente hen ondersteunt. Dit bijvoorbeeld voor het creëren van structuren om de keuze voor een eigen PGO te vergemakkelijken en deel te nemen aan ontwikkeling daarvan.

Financiële instrumenten en inkoop horen bij de bovenstaande twee punten. Zelfregie neemt toe als burgers in staat zijn om zelf (of samen) zorg in te kopen (PGB's), zonder dat zij onder de bureaucratie worden bedolven. Daardoor voorkom je ook dat kwetsbare ouderen door teveel bureaucratie gedwongen zich laten ondersteunen door verkeerde organisaties en terechtkomen in frauduleuze praktijken. Daarnaast zijn er meer financiële instrumenten nodig om zelf of in groepen kleinschalig te **investeren in huis, techniek en innovatieve diensten.**

Nawoord

Knelpunten op de 4 thema's verschillen per buurt sterk. Om maatschappelijke verspilling te voorkomen is een gedifferentieerde benadering nodig. Geen stedelijke "uitrol" van oplossingen. Daaraan vooraf gaat echter een inventarisatie van de zwaarte en de aard van de problemen. Dat maakt het mogelijk om per buurt strategieën te kiezen met heldere prioriteiten.

Burgerinitiatieven als stadsdorpen zijn geschikte organisaties om ook mensen te benaderen die minder sociale nabijheid ervaren. Sommige stadsdorpen maken daar werk van. Daarbij blijkt vervolgens dat zij over onvoldoende instrumenten beschikken om effectief te kunnen zijn. Het gaat om onderzoeken, toegang tot media van de gemeente en bijvoorbeeld beperkte toegang tot persoonsgegevens. Die positie moet worden versterkt om meer bewoners te betrekken bij de netwerken. Met bijvoorbeeld een lerende netwerkaanpak voor het voorkomen van eenzaamheid, en met sterke buurtorganisaties zoals Stadsdorpen in een actieve rol.

BIJLAGE

Kent u het concept 'stadsdorp'? Anders volgt hier een korte beschrijving: stadsdorpen hebben een breed en onderscheidend scala aan activiteiten. Sommige stadsdorpen richten zich vooral op activiteiten met de nadruk op het elkaar ontmoeten en gezamenlijk dingen ondernemen. Zij dragen daarmee bij aan de versterking van de sociale samenhang van hun buurt(en). Andere stadsdorpen ontplooiën activiteiten die voor een deel het terrein raken van de maatschappelijke ondersteuning, zorg en (ouderen)huisvesting in Amsterdam. Wat doen verschillende stadsdorpen zoal:

- a) **Versterken van de sociale cohesie**, wat er onder andere toe leidt dat de deelnemers hun zelfregie behouden om eventueel met hulp van buurtbewoners langer thuis te kunnen blijven wonen.
- b) **Voorlichting van hun deelnemers** over de diensten die de gemeente, zorgverzekeraars, woningbouwcorporaties en particuliere aanbieders van (ouderen)huisvesting kunnen bieden
- c) **Hulp bij het vinden van een geschikte dienstverlener** in situaties waar een leden de weg kwijtraken in het voorzieningstelsel en het vrije dienstenland
- d) **Signaleren van probleemsituaties en doorverwijzen** naar hulpverlening op het gebied van gezondheid en welzijn
- e) **Feedback geven aan dienstverleners** en hun opdrachtgevers over de kwaliteit van de geleverde diensten
- f) **Hand-, en spandiensten leveren** aan deelnemers die tijdelijk ondersteuning nodig hebben
- g) **Opvattingen van Amsterdammers in stadsdorpen** delen over wat volgens hen goede nabije zorg en ondersteuning is

De Kenniskring Zorg en Wonen heeft de rol van kenniscentrum voor de stadsdorpen, met onder andere de volgende taken:

- **Kennisuitwisseling**; het delen van informatie en kennis om de aangesloten stadsdorpen in staat te stellen hun leden te kunnen informeren. Die kennis bestaat uit ervaring met dienstverleners, opbrengsten van conferenties waar leden aan deelnemen, deelname aan stedelijke overleggen en verwijzingen naar publicaties.
- **Best practices delen**; goede voorbeelden van dienstverlening naar voren brengen die relevant zijn voor de (grootstedelijke) context. Deze voorbeelden kunnen stadsdorpen en hun partners gebruiken om hun dienstverlening te verbeteren.
- **Instrumenten verzamelen, ontwikkelen en/of ontsluiten** die de zelfregie ondersteunen, zoals een handleiding voor het voeren van een intakegesprek, voor het gebruik van nieuwe technieken, informatiepakketten over toewijzingsprocedures voor zorg of huisvesting, etc..
- **Actief vanuit de rol van gebruiker bijdragen aan de lokale beleidsvorming** wanneer de indruk bestaat dat expertise, competenties en opvattingen van de Kenniskring iets kunnen toevoegen.. De Kenniskring neemt als dat zinvol is ook deel aan bepaalde projecten en werkgroepen.